

UDKAST

Vejledning
fra Miljøstyrelsen

Dumpning af optaget
havbundsmateriale
- klapping

Miljøstyrelsen
juni 2005

Indhold:	
1. Indledning	2
2. Lovgrundlag - International regulering	2
2.1. Lovgrundlag	2
2.2. International regulering	3
3. Ansøgning - Administration	4
3.1. Ansøgning	4
3.1.1. Tilladelse fra Transport- og Energiministeriet	5
3.2. Andre forhold	5
3.2.1. Afgrænsningen mellem amterne	5
3.2.2. Sejlrender	6
3.2.3. Anlægsarbejder	6
3.2.4. Spildevandsledninger, kabler m.v.	6
3.2.5. Udjævning af havbunden og midlertidige depoter	7
4. Vurdering af materialets forureningsgrad	7
4.1. Indledning	7
4.2. Undersøgelser	7
4.3. Forurenende stoffer	9
4.4. Prøvetagning	11
5. Klappladsen	12
5.1. Generelt	12
5.2. Den fysiske påvirkning	13
5.3. Klapning	14
6. Høring	15
6.1. Klapning i beskyttede områder	16
7. Meddelelse af klaptilladelse	16
7.1. Klaptilladelsens indhold	16
7.2. Underretning	17
7.3. Annoncering og klagefrist	18
7.4. Hvornår må man benytte en klaptilladelse	18
7.5. Klager over klaptilladelser	18
8. Tilsyn og overvågning	18
9. Tilbagekaldelse	18
10. Indberetning	19
11. Kystnær nyttiggørelse af sediment som råstof	19
11.1. Kystbeskyttelse	20
11.1.1. Forbitransport	21
11.1.2. Strandvedligeholdelse	21

1. Indledning

Oprensning af havne og sejlrender er en nødvendig foranstaltning for søtransporten og for driften af havnene. Dumpning i havet af det optagede havbundsmateriale, dvs. bortskaffelse i havet fra et skib er en almindeligt anvendt bortskaffelsesmetode for sådant havbundsmateriale. Dette kaldes normalt klapning. Klappning er reguleret som en aktivitet, der forudsætter en myndighedstilladelse og i forbindelse hermed indgår - som i mange andre miljøsager - et skøn.

Havmiljøloven (lov nr. 476 af 30. juni 1993 med senere ændringer) og bekendtgørelse nr. 975 af 19. december 1986 om dumpning af optaget havbundsmateriale (klapning) i det flg. kaldet klappbekendtgørelsen fastlægger nogle rammer for tilladelsesordningen og for det skøn, der skal udøves.

Bekendtgørelsen er medtaget som bilag 1. De relevante dele af havmiljøloven er anført i bilag 2. [ikke vedlagt]

Denne vejledning, der henvender sig til alle, der beskæftiger sig med klappning, uddyber og forklarer rækkevidden af disse rammer og udgør grundlaget for en ensartet behandling af klappsagerne. De i vejledningen anførte aktionsniveauer (afsnit 4.3) er fastsat udfra miljømæssige og økonomiske betragtninger som en hjælp og vejledning til amterne i disses bedømmelse af ansøgninger om klappning.

Vejledningen er derimod ikke en "facitliste". Der skal i hver enkelt sag foretages en konkret afvejning af en række forskellige hensyn, herunder økonomi og hensynet til miljøet.

De vurderingsmetoder og indfaldsvinkler, der er angivet i vejledningen, er - så langt det er muligt i skønsmæssige afgørelser - fastlagt således, at der overordnet er taget hensyn til omfanget af de miljømæssige omkostninger, der påføres søtransport og havnedrift.

Miljøstyrelsen skal understrege, at forureningen af sedimenter bedst reguleres ved kilden. Det bør derfor tilstræbes at undgå problemer med håndtering ved effektive indgreb over for kilderne til forureningen af havbundsmaterialet i det pågældende område. Som eksempel kan nævnes den i 2001 under IMO (FN's søfartsorganisation) vedtagne antifoulings-konvention om forbud mod brug af TBT-holdigt antibegroningsmateriale på større skibe, samt tilsvarende forbud for lystbåde, og udfasningen af kobber til samme anvendelse på lystbåde, jf. afsnit 2.2. International regulering.

Denne vejledning tager udgangspunkt i landets gældende administrative struktur, og behandler således ikke situationen efter, at kommunalreformen pr. 1. januar 2007 er trådt i kraft.

Det skal desuden understreges, at vejledningen udelukkende omhandler klappning af havbundsmateriale, samt kystnær nyttiggørelse. Den beskæftiger sig ikke med landdeponering og genanvendelse på land af havbundsmateriale.

2. Lovgrundlag - International regulering

2.1. Lovgrundlag

I medfør af havmiljølovens § 25, stk. 1 er der et totalt forbud mod dumpning af stoffer eller materialer, bortset fra optaget havbundsmateriale.

Kompetencen til at behandle sager om klappning af optaget havbundsmateriale er ved lovens § 26 tillagt amtsrådet (i Københavns kommune, kommunalbestyrelsen og i Bornholms Regionkommune, regionsrådet), der samtidig er tilsynsførende myndighed.

Bilag 1 til havmiljøloven indeholder en beskrivelse af de forhold, der skal vurderes ved behandling af en ansøgning om tilladelse til klappning ifølge lovens § 26, stk. 2.

Ifølge klappbekendtgørelsen må en række stoffer (i bekendtgørelsens bilag 1) kun forefindes i havbundssediment, der klappes, i "ringe mængder og koncentrationer" (§ 4). Tilsvarende er i havmiljøloven anført, at der kun må gives tilladelse, hvis stofferne (i lovens bilag 2) findes i "uvæsentlige mængder og koncentrationer" (§ 26, stk. 3). Begreberne stammer fra havkonventionerne, jf. afsnit 2.2.

Tilladelse til dumpning af havbundsmateriale i områder, der er udpeget som beskyttelsesområde efter EF-fuglebeskyttelsesdirektivet eller EF-habitatdirektivet eller et område med en vanddybde på under 6 meter kan ifølge § 26, stk. 5 i havmiljøloven kun gives undtagelsesvis, og kræver samtykke fra miljøministeren. Denne beføjelse er delegeret til Skov- og Naturstyrelsen.

For klappninger i Østersøen uden for dansk søterritorium (12 sømil fra basislinien) skal den i medfør af konventionen til beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet (Helsingforskonventionen) nedsatte kommission høres, inden der gives tilladelse til dumpning af optaget havbundsmateriale jf. §25,stk 6. Høringen forstås af miljøministeren.

Tilladelse til dumpning af havbundsmateriale skal være tidsbegrænset jf. havmiljølovens § 27, stk. 1.

Klappning defineres i klappbekendtgørelsens § 1 som dumpning af optaget havbundsmateriale, eksempelvis fra udbygning, oprensning og havnebygningsarbejder, samt kabel- og rørledningsarbejder på havbunden.

2.2. International regulering

Havmiljølovens generelle forbud mod dumpning uden tilladelse er en gennemførelse af konventionen af 29. december 1972 om forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer (Londonkonventionen), samt Helsingforskonventionen til beskyttelse af havmiljøet i Østersøen (HELCOM) og konventionen til beskyttelse af havmiljøet i det Nordøstatlantiske havområde (OSPAR).

Der er under de tre havkonventioner udarbejdet bestemmelser og retningslinier for dumpning af optaget havbundsmateriale. Disse indgår i havmiljøloven og klappbekendtgørelsen og denne vejledning følger disse retningslinier. Retningslinierne revideres jævnligt.

Londonkonventionens retningslinier fremgår af "Specific guidelines for assessment of dredged material", og kan findes på hjemmesiden (www.londonconvention.com); OSPAR's tilsvarende retningslinier fremgår af www.ospar.com; mens HELCOM's regler fremgår af rekommandation 13/1 fra 1992, der kan findes på konventionens hjemmeside (www.helcom.fi).

Efter klappbekendtgørelsen kan klappning gennemføres i de indre farvande og på søterritoriet. De indre farvande udgøres af de havområder, som ligger inden for basislinierne, mens udstrækningen af søterritoriet er 12 sømil fra basislinierne - eller fra kysten, hvor der ikke er trukket basislinier. Udtrykkene "indre farvande" og "søterritoriet" følger af havrets-konventionen (FN, 1982) og af folkeretlig sædvaneret. I internationale stræder er amternes "klappgrænse" dog fastsat til 1 sømil, jf. klappbekendtgørelsens bilag 3. Storebælt og Øresund er internationale stræder.

Basislinier kan efter særlige folkeretlige regler trækkes mellem fremspring på kysten, over fjord- og bugtmundinger og mellem øer ud for den egentlige kyst. Farvandsvæsenet har udgivet et kort over de indre farvande og søterritoriet.

Udover havmiljølovens bestemmelser om regulering af klapning er der en række forhold i andre internationale forpligtelser m.v., der vedrører beskyttelse af vilde planter og dyr og deres levesteder. Det drejer sig i første række om EF-fuglebeskyttelsesdirektivet (79/409/EØF), EF-habitatdirektivet (92/43/EØF) og Ramsarkonventionen. Som led i de internationale forpligtelser, der følger heraf, har Danmark udpeget en række særlige beskyttelsesområder. Det drejer sig om 113 EF-fuglebeskyttelsesområder og 254 habitatområder, der tilsammen dækker et areal på 16.638 km², heraf 13.047 km² marint areal.

I medfør af Ramsarkonventionen har Danmark udpeget 27 Ramsarområder med et samlet areal på 7.383 km², heraf ca. 5.981 km² marint areal. Alle Ramsarområderne er beliggende inden for EF-fuglebeskyttelsesområder.

EU har ikke specifikke regler om klapning. Dog vil effekterne af klapning være omfattet af EU's vandramme-direktiv (2000/60)

Det skal oplyses, jf. indledningen, at der findes forskellig international regulering ang. skibenes brug af TBT i antibegroningsmidler:

I IMO blev der i efteråret 2001 undertegnet en konvention om brugen af TBT i antibegroningsmidler, den såkaldte AFS-konvention (Anti-Fouling System). Efter AFS-konventionen må der ikke påsmøres TBT-holdig antibegroningsmaling fra 1. januar 2003. Fra 1. januar 2008 må skibe ikke have denne maling påført. Ikrafttrædelse afventer dog, at et tilstrækkeligt antal lande, repræsenterende en vis del af verdensskibstonnagen, ratificerer konventionen. P.t. drejer det sig om et begrænset antal lande. Danmark har dog ratificeret i december 2002.

EU har implementeret konventionen for EU-landene gennem EU-forordning 782/03 af 14. april 2003, der således forbyder påsmøring på EU-skibe fra 1. juli 2003, og forekomst af TBT-holdig maling på EU-skibene efter 1. januar 2008. Ifølge forordningen skal det pr. 1. januar 2007 overvejes, hvilken regulering, der skal vælges for ikke-EU-skibe i EU-landes farvande, såfremt AFS-konventionen ikke er trådt i kraft på dette tidspunkt.

3. Ansøgning - Administration

Ved behandling af klapsager skelner man mellem to typer havbundsmateriale: Oprensningsmateriale der fremkommer, når havbunden oprenses for aflejret materiale, til opnåelse af en tidligere eksisterende og offentliggjort vanddybde, og uddybningmateriale der fremkommer, når der foretages en forøgelse af en offentliggjort vanddybde.

Både optagning, transport og dumpning af havbundsmateriale kan reguleres efter klapbekendtgørelsen. Såfremt materialet skal nyttiggøres eller bortskaffes på land gælder miljøbeskyttelsesloven. Dette område behandles ikke nærmere i denne vejledning.

Havnene bør desuden forud for ansøgning overveje, om materialet kan nyttiggøres kystnært - der henvises i den forbindelse til afsnit 11 i vejledningen.

En eventuel oprensning af havn eller sejlrende ved hjælp af en skibsskrue kræver ikke klaptilladelse, men derimod tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 2, hvis materialet er forurenet. Efter denne bestemmelse må stoffer, der kan forurene og som er aflejret i vandløb, søer, eller havet, ikke uden amtsrådets tilladelse påvirkes, så de kan forurene vandet.

3.1. Ansøgning

Efter klapbekendtgørelsens § 2, stk 1, må klapning ikke finde sted uden forud indhentet tilladelse. Amtsrådet meddeler tilladelse med mindre arbejdsområdet er beliggende udenfor søterritoriet. I så fald behandles sagen i Miljøstyrelsen som første instans.

Ansøgningen skal indeholde følgende oplysninger:

1. Arten af det materiale, som ønskes klappet (ler, mudder, silt, sand, kalk eller andet), samt angivelse hvorvidt materialet stammer fra oprensning eller uddybning, indhold af organisk stof (glødetab), tørstof og evt. massefylde.
2. Skønnet mængde angivet i m³ og eventuelt i tons (våd vægt).
3. Angivelse af arbejdsområdet indtegnet på et søkort eller tilsvarende målfast kortmateriale med angivelse af position.
4. Forslag til klapplads indtegnet på et søkort eller tilsvarende målfast kortmateriale med angivelse af position.
5. Angivelse af tykkelsen af det materialeg, som ønskes fjernet. Herunder angives dybden før og efter arbejdets udførelse.
6. Tidsplan for arbejdets udførelse.

Amtsrådet kan forlange supplerende oplysninger til brug for sagsbehandlingen.

Ved oprensning af havnebassiner er det af betydning for amtets sagsbehandling, at ansøgningen indeholder oplysning om tidspunkt for forrige oprensning af det pågældende havneområde, da omfanget af analyser kan afhænge af, hvornår denne oprensning fandt sted.

For så vidt angår de under punkt 5 angivne oplysninger kan amtsrådet forlange dokumentation i form af pejleplaner.

Hvis der ikke foreligger dokumentation for arten af materiale, skal der efter aftale med amtsrådet udtages prøver til bestemmelse af materialets sammensætning, herunder eventuel kornstørrelsesanalyse, hvis der er overvejelser om nyttiggørelse. Prøvetagning kan udelades, hvis amtet skønner, at det er unødvendigt som følge af det kendskab, der i forvejen er til området.

Ved ansøgninger om tilladelse til klapping af større mængder materiale eller materiale, som kunnet være forurenede, bør ansøgeren, inden der indgives ansøgning, forhøre sig hos amtet om der skal udtages prøver af materialet til analyse. Sådanne prøver skal udtages efter amtsrådets anvisning.

3.1.1. Tilladelse fra Transport- og Energiministeriet

Uddybning inden for en havns dækkende værker kan udføres uden tilladelse fra Transport- og Energiministeriet (Kystdirektoratet) med mindre Kystdirektoratet afgør, at uddybningen kræver en vurdering af de miljømæssige konsekvenser jf. lov nr. 326 af 28. maj 1999 om havne. Uddybning af for eksempel sejlrender på søterritoriet kræver desuden tilladelse fra Transport- og Energiministeriet (Kystdirektoratet) jf. bekendtgørelse 1051 af 16. december 1999 om henlæggelse af opgaver til Kystdirektoratet.

Ansøgning om klapping i forbindelse med uddybnings eller anlægsarbejder skal være ledsaget af oplysninger om hvorvidt der af Transport- og Energiministeriet er givet tilladelse til arbejdets udførelse eller om ansøgning herom er indsendt.

3.2. Andre forhold

3.2.1. Afgrænsningen mellem amterne

Afgrænsningen mellem amterne bør i videst muligt omfang følge en linie, der forløber i midten af de farvande, som danner grænse mellem de to amter, jf. bilag 3 til klapbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen kan i tilfælde af uoverensstemmelse beslutte, hvor grænsedragningen skal være, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 3.

3.2.2. Sejlrender

Efter klappbekendtgørelsen påhviler det amtsrådet, fra hvis område sedimentet ønskes fjernet efter forslag fra ansøger at anvise en egnet klapplads. Det kan ved oprensning eller uddybning af sejlrender ofte være vanskeligt at afgøre, i hvilket amt et givet optagningssted er beliggende. Amterne har ofte indbyrdes aftalt, hvem der har kompetencen til at meddele tilladelse.

I de tilfælde, hvor en klapplads er beliggende i et andet amt, end det hvorfra havbunds-materialet stammer, bør amterne indbyrdes aftale, hvorvidt klappladsen fortsat kan benyttes. Ansøgningen indgives til det amt, hvor optagningsstedet er beliggende. Amtet videresender herefter ansøgningen med sine eventuelle bemærkninger til det amt, hvor klappladsen er beliggende. Det er sidstnævnte amt, der træffer beslutning om ansøgningen.

3.2.3. Anlægsarbejder

Hvis uforurennet materiale benyttes til et anlægsarbejde, kræves ikke klaptilladelse, men nyttiggørelsestilladelse i henhold til råstofloven.

3.2.4. Spildevandsledninger, kabler m.v.

Materiale fra etablering af spildevandsledninger og kabler m.v. på havbunden udgør en særlig type uddybningsmateriale. Hvis materialet samles langs ledningstracéet til brug ved efterfølgende overdækning af den nye ledning, kræves ikke tilladelse til klappning. Dybdeforringelsen efter udlægningen af ledningen må efter Farvandsvæsenets regler ikke overstige 20 cm.

Udlægningen af ledninger på havbunden kræver tilladelse fra Kystdirektoratet, der varetager Transport- og Energiministeriets interesser på dette område. Inden for en havns dækkende værker kan kabler mv. udlægges uden tilladelse fra Transport- og Energiministeriet (Kystdirektoratet) med mindre Kystdirektoratet afgør, at det kræver en vurdering af de miljømæssige konsekvenser jf. lov nr. 326 af 28. maj 1999 om havne.

Såfremt materialet ikke er egnet til overdækning af ledningen, men ønskes bortskaffet, for eksempel ved spredning omkring ledningen, skal en klaptilladelse foreligge.

Projekter til etablering af ovennævnte ledninger m.v. skal fremsendes til amtsrådet til miljømæssig vurdering. I givet fald skal der foreligge tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 27 stk. 2.

Af Søfartsstyrelsens bekendtgørelse nr. 939 af 27. november 2002 fremgår det, at et kabel- eller rørledningsfelt omfatter en 200 meter bred beskyttelseszone langs med og på hver side af kablet eller rørledningen, således som indtegnet i søkortet, respektive bækelinien for kablet eller rørledningen, medmindre andet i det enkelte tilfælde udtrykkeligt er bekendtgjort, f.eks. i "Efterretninger for Søfarende".

Større kabel- og rørledningsfelter vil som regel være angivet ved bækelinier for feltets yderste kabler eller rørledninger og undertiden også for bækelinier for kabler eller rørledninger mellem disse. Hvis andet ikke er bekendtgjort og vist i søkortet, omfatter kabel- og rørledningsfeltets beskyttelseszone derfor området mellem de yderste bækelinier samt et område på 200 meter uden for disse.

Efter bekendtgørelsens § 1, stk. 3 skal klappning indenfor beskyttelseszoner omkring kabler og rørledninger forinden være godkendt af kabel- eller rørledningsejeren. Godkendelse skal fremgå af klaptilladelsen. Det samme gælder for områder, hvor det klappede materiale vil kunne drive ind over kabler eller rørledninger, herunder specielt udløbs- og indsugningsbygværker.

3.2.5. Udjævning af havbunden og midlertidige depoter

Udjævning af havbunden i forbindelse med anlæg eller udvidelse af en havn kan betragtes som et led i anlægsarbejdet. Hvis materialet er forurenet, kræves der tilladelse fra amtsrådet efter miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 2. Klaptilladelse skal foreligge, hvis materialet bliver flyttet uden for arbejdsområdet. Hvor der ikke af Farvandsvæsenet er fastsat en mindste dybde, er klappladsens kapacitet beregnet ud fra en dybdeforringelse på max. 20 cm ved jævn spredning af klappmaterialerne. Normalt fastsætter Farvandsvæsenet for den enkelte klappplads en mindste dybde, hvortil der må klappes. Denne mindste dybde gælder såvel under klappingen som efter klappingen.

Det kan være nødvendigt at udlægge et midlertidigt depot på havbunden inden for anlægsområdet til sediment, som bliver fjernet under anlægsarbejdet. Dette betragtes ikke som dumpning, og kræver derfor ikke tilladelse efter klappbekendtgørelsen. Projekter, der omfatter sådanne depoter, skal fremsendes til amtsrådet til miljømæssig vurdering. Miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 2, som er nævnt ovenfor, kan være relevant i denne forbindelse.

Såfremt der i forbindelse med et anlægsarbejde på søterritoriet midlertidigt skal flyttes havbundssedimenter på land, kan materialet efter arbejdets afslutning lægges tilbage på optagningsstedet, hvis det ikke har været anvendt eller behandlet i forbindelse med arbejdet. Amtet kan fastsætte vilkår om denne midlertidige oplagring. Dette betragtes ikke som dumpning, og kræver derfor ikke tilladelse efter klappbekendtgørelsen. Er materialet på nogen måde blevet udsat for væsentlig forurening under anlægsarbejdet, må det ikke lægges tilbage, men skal bortskaffes på land. Ved genudlægning på søterritoriet skal Farvandsvæsenets krav om en maksimal dybdeforringelse på 20 cm overholdes.

4. Vurdering af materialets forureningsgrad

4.1. Indledning

I forbindelse med en konkret ansøgning om tilladelse til klapping vil følgende forhold være afgørende for valg af håndtering. I hvilken grad er sedimentet forurenet, hvor stor en mængde er der tale om, og hvilken type havbundsmateriale skal bortskaffes? På baggrund heraf skal der tages stilling til placering af klappplads, eventuelt om klappingen skal foregå på en særlig måde eller om materialet skal deponeres på land. Der bør sideløbende foretages en vurdering af uforurenede havbundsmaterialers eventuelle anvendelsesmuligheder.

4.2. Undersøgelser

I forbindelse med en ansøgning skal der udtages prøver til analysering for forurenende stoffer, medmindre amtet vurderer, det er åbenbart, at sedimentet er uforurenet. Dette vil typisk dreje sig om materiale fra højenergiområder (bølge og strøm), bestående af sand, grus o.l., eller hvis der er tale om naturlige uforurenede uddybningsmaterialer. Amtsrådet kan altid uanset klappmængdens størrelse forlange analyser for relevante stoffer. Er der tale om uforurenet materiale, som kan være af råstofmæssig værdi, bør der foretages kornkurveanalyser eller lignende til belysning af materialernes kvalitet.

Det anbefales, at amtsrådenes oplysninger vedrørende nuværende og tidligere udledning af forurenende stoffer fra blandt andet virksomheder inddrages i fornødent omfang, når man vurderer, hvilke analyser der skal foretages.

Havbundsmaterialet kan være forurenet, hvis der på eller i nærheden af optagningsstedet er eller har været:

1. Industrier, herunder værfter og beddinger, hvor der udføres overfladebehandling af skibe og lystbåde.
2. Mange anløb af skibe og lystbåde.
3. Katodisk beskyttelse af kajkonstruktioner.
4. Tab af gods og andet med et muligt indhold af toksiske stoffer, for eksempel kviksølvbejdset korn, sprøjtemidler, malingsrester og olieholdige materialer.
5. Udledninger eller udsivninger fra kystnære depoter.
6. Åmundinger.
7. Spildevandsudledninger, såvel udløb fra rensningsanlæg som af overfladevand fra befæstede arealer.
8. Sedimentationsområder, der påvirkes af de ovennævnte kilder.

I sådanne tilfælde bør relevante kemiske analyser finde sted som rutine, og karakteriseringen under pkt. 1 bør altid finde sted:

1. Udseende og karakterisering, herunder beskrivelse af sedimentets udseende, lugt og farve.

Hvis det er vurderet, at der skal analyseres for forurenende stoffer, skal der ud over analyserne i pkt. 2 som udgangspunkt analyseres for tungmetallerne i pkt. 3:
2. Fastlæggelse af indholdet af tørstof, glødetab og evt. massefylde.
3. Kviksølv (Hg), cadmium (Cd), bly (Pb), kobber (Cu), chrom (Cr), nikkel (Ni) og zink (Zn).

Desuden skal der analyseres for stofferne nævnt under pkt. 4, hvis dette ikke vurderes at være unødvendigt, på baggrund af,

- at der er i den konkrete sag er tilstrækkelig information fra tidligere undersøgelser til at godtgøre, at stofferne ikke til stede eller kun findes på et lavt niveau; eller
- at der ikke er kendte (nuværende eller tidligere) signifikante kilder (punktkilder som diffuse kilder) og sedimenterne er grovkornede, og har et lavt organisk indhold.

4. TBT, PAH og PCB samt arsen (As).

Som udgangspunkt vil det oftest ikke være nødvendigt at gennemføre analyser for PCB, idet der ikke er konstateret uacceptable niveauer i nyere undersøgelser af danske havbunds sedimenter.

Amtsrådet kan i forbindelse med en konkret ansøgning forlange analyser for andre stoffer i det omfang, det anses for nødvendigt, baseret på kendskab til områdets belastning, f.eks. total olie, andre antibegronings-stoffer end TBT, m.v.

Miljøstyrelsen anbefaler, at der for nye områder eller hvis der ikke foreligger tilstrækkelige oplysninger, gennemføres en grundig sedimentundersøgelse af havneområder, hvor der fremover forventes jævnlige at skulle oprenses med henblik på identifikation af forureningsniveau, samt af forureningskilder og akkumuleringsområder for forurenede materiale i havnen. En undersøgelse kan give et overblik over, hvorledes klappingerne skal tilrettelægges på længere sigt. Amtet kan supplere undersøgelsen med en kildeopsporing af tidligere og eksisterende forureningskilder. Hvis der er mulighed for at forhindre fremtidig forurening af havnesedimenterne, vil klapping naturligvis blive mindre problematisk.

Det er ansøgeren, der skal betale for de analyser af havbundsmaterialet der ansøges om klaptilladelse for. Dette sker på baggrund af en vurdering fra amtet (jf. havmiljølovens § 26, stk. 4).

Det vil ligeledes være hensigtsmæssigt, med henblik på at sikre en optimal nyttiggørelse af havbundsmaterialer, forud for behandlingen af konkrete klappansøgninger at undersøge råstofværdien af, samt mulige anvendelsesområder for de sedimenter, der erfaringsmæssigt bliver søgt om tilladelse til at oprense.

Hermed vil sagsbehandlingen ved konkrete ansøgninger kunne koncentreres om at undersøge, om der fortsat er tale om materiale af den tidligere konstaterede mulige råstofværdi. Endvidere vil forudgående undersøgelser muliggøre en inddragelse af havbundsmaterialerne i amternes råstofvindingsplanlægning samt bidrage til tidsmæssig koordinering af planlagte råstofkrævende arbejder og oprensninger. Det vil dog altid være havnenes oprensingsbehov, der er styrende for planlægningen.

Ved oprensning af sejlrender i åbne farvande, hvor rent eller lettere kontamineret sediment aflejres og som kræver løbende oprensninger, vurderes det som udgangspunkt ikke at være nødvendigt at foretage analysering, idet der er tale om at hjælpe sedimenterne videre. Der vil oftest være tale om sejlrender, som ligger i højenergiområder og fjernt fra direkte forureningskilder. Det forudsættes, at indholdet af forurenende stoffer i sedimentet i sejlrenden er på samme niveau som området uden for sejlrenden.

4.3. Forurenende stoffer

Alle havbundssedimenter, selv uforurenede, vil have et vist indhold af tungmetaller, dels indbygget i mineralkornene, dels tilført fra fjernere liggende områder eller kilder. Det "naturlige" baggrundsniveau vil afhænge af lokale geologiske forhold og lokale sedimentationsforhold, herunder indholdet af organisk materiale. I havmiljøloven og klappbekendtgørelsen er der - som i havkonventionerne - af samme grund ikke fastsat grænseværdier. Det følger dog af de tre havkonventioner, at de enkelte lande forventes at fastsætte niveauer til bedømmelse af håndteringen af havbundsmaterialer.

Som udgangspunkt anbefaler havkonventionerne to aktionsniveauer. Med dette udgangspunkt har Miljøstyrelsen fastlagt to aktionsniveauer, jf. nedenstående tabel. Aktionsniveauerne bygger ligeledes på mængde-betragtninger, jf. havmiljølovens bestemmelser om uvæsentlige mængder. De nedre aktionsniveauer er i princippet lig et niveau der svarer til et gennemsnitligt baggrundsniveau eller til ubetydelige koncentrationer, hvor der ikke forventes effekter.

Hvis havbundssedimentet ligger under det nedre aktionsniveau (klasse A, se senere) kan det altid klappes. Det øvre aktionsniveau angiver det niveau, hvor der kunne være begyndende effekter. Imellem disse to niveauer (klasse B, se senere) kan der som udgangspunkt klappes på eksisterende klappladser, men der skal foretages en nærmere vurdering af materialet.

I den nærmere vurdering indgår ud over koncentrationsbetragtningerne, mængderne af de pågældende forurenende stoffer, herunder nettotilførslen til klappladsen, andre tilførsler til klappladsen, valg af klapplad, samt en vurdering af alternative bortskaffelsesmuligheder, herunder eventuelle metoder til klappning som under og efter klappningen kan mindske udvekslingen med havmiljøet.

Hvis materialet overstiger det øvre aktionsniveau (klasse C, se senere), skal det som udgangspunkt deponeres på land, jf. dog det følgende. Hvis det kan dokumenteres, at der opnås den mest optimale balance mellem økonomi og miljø, kan klasse C materiale dog klappes på særlige vilkår. En mulighed er, at havbundssedimentet indkapsles, således at der opnås en meget begrænset udveksling med havmiljøet.

Aktionsniveauerne er baseret på aktuelle kriterier med udgangspunkt i effektbaserede værdier og modificeret til nordiske/Østersøforhold. Desuden indgår målinger fra danske farvande, amternes administrative praksis, de europæiske landes aktionsniveauer, samt øvrige landes og havkonventionernes praksis og retningslinier. Det vurderes, at der med de foreslåede aktionsniveauer opnås en rimelig balance mellem hensynet til miljøet og øvrige hensyn.

Der er tale om foreløbige vejledende aktionsniveauer, idet grundlaget for fastsættelse forventes forbedret i de kommende år, blandt andet når kendskabet til effekterne af forurenende stoffer, som er bundet til havbundssedimenter forbedres, blandt andet gennem erfaringer fra udlandet.

Tabel. Vejledende aktionsniveauer for klappning af havbundssediment:

Stof	Nedre aktionsniveau (TS) ³⁾	Øvre aktionsniveau (TS)	
Kobber (Cu) mg/kg	20	90	200 kg/år/havn
Kviksølv (Hg) mg/kg	0,25	1	
Nikkel (Ni) mg/kg	30	60	
Zink (Zn) mg/kg	130	500	
Cadmium (Cd) mg/kg	0,4	2,5	
Arsen (As) mg/kg	20	60	
Bly (Pb) mg/kg	40	200	
Chrom (Cr) mg/kg	50	270	
TBT µg/kg	7	200	1 kg/år/havn
PCB µg/kg ¹⁾	20	200	
PAH mg/kg ²⁾	3	30	

1) Summen af de følgende 7 PCB'er: 28, 52, 101, 118, 138, 153 og 180.

2) Summen af de følgende 9 PAH'er: Anthracen, benz[a]anthracen, benz[ghi]perylene, benz[a]pyren, chrysen, fluoranthen, indeno[1,2,3-cd]pyren, pyren og phenanthren.

3) I internationale naturbeskyttelsesområder, kan der som hovedregel kun tillades klappning, såfremt koncentrationen af tungmetaller og metalloider er på niveau med det lokale baggrundsniveau, og tilladelse kan ikke meddeles, med mindre miljøministeren har meddelt samtykke, jf. havmiljølovens § 26, stk. 5. I forhold til TBT, PCB og PAH gælder de nedre og øvre aktionsniveauer.

Vejledning

Koncentrationsgrænserne

En given mængde havbundssediment kan enten være

Klasse A = under nedre aktionsniveau,

Klasse B = mellem de to niveauer, eller

Klasse C = over øvre aktionsniveau.

Klassifikationen foretages på baggrund af analyser, at de stoffer, der forventes at være i havbundssedimentet, jf. 4.2. Hvis analyserne viser, at alle koncentrationer er under de nedre aktionsniveauer hører havbundssedimentet til klasse A.

Hvis havbundssedimentet ikke hører til klasse A, men alle koncentrationen af alle analyserede stoffer ligger under øvre aktionsniveau hører havbundssediment til klasse B. Dette er også tilfældet, hvis op til to metaller, dog ikke Cd og Hg, overstiger øvre aktionsniveau med op til 50%.

Hvis havbundssedimentet hverken hører til klasse A eller klasse B, hører det til klasse C, jf. dog det følgende.

Mængdegrænserne

Hvis en given mængde havbundssediment indeholder mindre end 1 kg TBT, kan der alligevel gives tilladelse til klappning selvom det øvre aktionsniveau for TBT er overskredet. Der kan i dette tilfælde maksimalt gives tilladelse til klappning af 1 kg TBT pr. år pr. havn. Dette under forudsætning af, at der ikke er akut toksiske effekter. Alternativt kan der klappes 3 kg/år/havn, hvis 1 kg-værdien ikke er anvendt i de fem tidligere år.

Hvis en given mængde havbundssediment indeholder mindre end 200 kg kobber, kan der alligevel gives tilladelse til klappning selvom det øvre aktionsniveau for kobber er overskredet med mere 50%. Der kan i dette tilfælde maksimalt gives tilladelse til klappning af 200 kg kobber pr. år pr. havn. Dette under forudsætning af, at der ikke er akut toksiske effekter. Alternativt kan der klappes 600 kg/år/havn, hvis 200 kg-værdien ikke er anvendt i de fem tidligere år.

De to mængdegrænser for henholdsvis TBT og kobber kan anvendes samtidigt.

Begrebet "havn" i forhold til mængdegrænserne defineres med udgangspunkt i www.danskehavnelods.dk der

udgives af Kort og Matrikelstyrelsen. Amtsrådet kan dog fravige denne definition, hvis f.eks. en del af havnen anvendes som trafikhavn, en anden del som lystbådehavn.

Mængdegrænsen er ikke til hinder for, at der klappes større mængder af et forurenende stof, som ud fra koncentrationen af stoffet direkte klassificeres efter klasse B.

I forhold til klappning i de internationale naturbeskyttelsesområder - herunder Vadehavet - fastholdes den hidtidige praksis med hensyn til tungmetaller. Det betyder, at der som hovedregel kun kan tillades klappning, såfremt koncentrationen af tungmetaller er på baggrunds niveauet for det pågældende område. I forhold til TBT, PCB og PAH anvendes både nedre og øvre aktionsniveau.

Inden for et område, der er udpeget som beskyttelsesområde efter EF-fuglebeskyttelsesdirektivet eller EF habitatdirektivet eller et område med vanddybder på under 6 meter, kan amtsrådet (i Københavns Kommune kommunalbestyrelsen og i Bornholms Regionkommune, Regionrådet) ikke meddele tilladelse til dumpning af optaget havbundsmateriale, medmindre miljøministeren har meddelt samtykke hertil jf. havmiljølovens §26, stk. 5.

4.4. Prøvetagning

Forinden der ansøges om klaptilladelse, bør ansøger drøfte og aftale en eventuel prøveplan med amtet. Prøveplanen kan omfatte både placering og antal af prøvestationer samt hvilke stoffer, der skal analyseres for. Det er ansøgeren, der afholder udgifterne til prøvetagning og analyser.

Prøverne skal være repræsentative for det materiale, som ønskes klappet. Prøver skal derfor udtages tilfældigt i de områder af havnen, som skal oprensnes.

Det vejledende antal af prøver (jf. OSPAR konventionen) fremgår af følgende tabel:

Mængde opgravet havbundssediment (m ³)	Minimums antal prøvetagnings-stationer
< 25.000	3
25.000-100.000	4-6
100.000-500.000	7-15
500.000-2.000.000	16-30
> 2.000.000	10 ekstra pr mill. m ³

Antallet af prøver skal dog altid tilpasses arealet af det eller de områder, der ønskes oprenset.

Oftest kan der med fordel tages flere prøver på hver station, hvorefter de sammenblendes, inden der analyseres. Dette vil udjævne eventuelle horisontale koncentrationsforskelle i prøvetagningsområdet og kunne nedsætte antallet af prøver. Placeringerne af stationerne angives med numre på et detaljeret kort over arbejdsområdet.

Ofte brugt materiel til prøvetagning af havbundssediment er grab, Kajak-bundhenter og HAPS- prøvetager. Med disse typer materiel kan der tages prøver af de øverste 30-50 cm af sedimentet, hvilket oftest er tilstrækkeligt til at beskrive sedimentet vertikalt, hvis det er opblandet.

I særlige tilfælde – især ved oprensning af store lagtykkelser, hvor der er grund til at forvente varierende koncentrationer af forureningskomponenterne – bør ansøger overveje, om der med fordel kan foretages separate analyser af overfladesediment og de underliggende lag, således at det kan afgøres, om kun en mindre del af den sedimentmængde, som ønskes oprenset, skal underkastes særlig behandling. Hvis alt sedimentet bliver behandlet under ét, kan det medføre, at der ikke kan gives klaptilladelse, eller tilladelse til anden anvendelse, fordi et relativt tyndt lag materiale indeholder for meget tungmetal eller andet forurenende stof.

Det er i forbindelse med prøvetagning vigtigt at skelne mellem oprensingsmateriale og uddybningsmateriale, idet uddybningsmateriale som udgangspunkt er rent.

Normalt skal der analyseres på hele sedimentprøver - frasigtet genstande større end 2 mm.

Størrelsen af den enkelte prøve, beholdere til opbevaring af prøver og selve opbevaringen af prøverne skal aftales med det valgte analyselaboratorium og skal ske i nøje overensstemmelse med laboratoriets anvisninger

Det laboratorium, som udfører analyserne, skal være et akkrediteret laboratorium (jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 637 af 30. juni 1997 om kvalitetskrav til miljømålinger udført af akkrediterede laboratorier, certificerede personer m.v.). Analyserne skal følge den relevante Danske Standard eller tilsvarende internationale standarder.

5. Klappladsen

5.1. Generelt

Amterne skal placere klappladserne på dansk søterritorium, og klappladserne skal være optaget som retningslinie i amtsrådets regionplan, og udlagt med lempet målsætning.

De miljømæssige aspekter er af afgørende betydning for valg af klapplads, ligesom sejlads- eller fiskerimæssige interesser, samt råstofinteresser og biologiske og kulturhistoriske beskyttelsesinteresser med stor vægt indgår i vurderingen af klappladsens hensigtsmæssighed.

Ved valg af klapplads skal man ligeledes forsøge at finde en plads, som ligger i et område, hvorfra materialet ikke transporteres direkte tilbage til optagningsstedet eller til et område, hvor regelmæssig oprensning er nødvendig. Dette forudsætter et godt kendskab til klappladsens bundforhold samt hydrografi og vind- og vejrforhold. Det skal anbefales, at der udføres modelberegninger af sedimentspredningen, før nye klappladser tages i brug - ligesom dette også bør overvejes udført for eksisterende klappladser, især hvis de i fremtiden forventes at skulle benyttes i større omfang.

Stort set alle havne har behov for optagning af havbundsmateriale med større eller mindre mellemrum. Havnene er normalt interesserede i, at klappladsen er beliggende så tæt ved havnen som muligt. Mange havne er dog beliggende i beskyttede fjorde og lignende, hvor vandudskiftningen er lav og koncentrationen af næringsstoffer og organisk stof derfor høj. Dette kan, på grund af faren for iltsvind på klappladsen, medføre, at der ikke gives tilladelse til klapning i det pågældende havområde.

Det anbefales at finde områder, der har kapacitet til at opfylde flere havnes behov for klapning. Dette vil gøre det lettere for tilsynsmyndigheden (normalt amtsrådet) at overvåge klapningerne, men må ikke føre til en væsentlig forøgede omkostninger for havnene i form af lange sejlafstande.

Amtet optager normalt forhandling med de havne i amtet, som regelmæssigt har behov for klapning med henblik på at finde klappladser, som kan benyttes over længere tid.

Såfremt kornkurveanalyser m.v. af uforurenede materiale har vist, at der er tale om materiale af råstofmæssig værdi, og såfremt det ikke har vist sig muligt at afsætte materialerne til råstofmæssig anvendelse, kan klapning i eksisterende indvindingsområder med materialer af samme kvalitet være en mulighed.

Før amtsrådet giver en klaptilladelse på en ny klapplads, er det vigtigt at have undersøgt klappladsens placering i forhold til områder, der er fredede eller i øvrigt er bevaringsværdige.

Der skal i denne forbindelse især tages hensyn til de interesser, der i udpegede områder er beskyttet gennem EF-fuglebeskyttelsesdirektivet, EF-habitatdirektivet og Ramsar-konventionen samt til de naturinteresser, der er knyttet til de lavvandede områder (vanddybde < 6 meter), se nærmere herom i afsnit 6.1.

Herudover skal man være opmærksom på, om klapplassen er placeret i eller ved følgende områder:

1. Biologiske og geologiske interesseområder af national eller international betydning.
2. Områder med marinbiologiske interesser - herunder stenrev.
3. Områder med marinarkæologiske interesser såsom vrage, pælespæringer og stenalderboplads.
4. Områder med råstofinteresser eller fiskeriinteresser.
5. Etablerede eller planlagte målestationer.

Endvidere er der efter Naturbeskyttelseslovens § 51 (Lovbekendtgørelse nr. 884 af 18. august 2004) gennemført fredninger af forskellige afgrænsede områder af søterritoriet, ligesom der i medfør af jagtloven (Lovbekendtgørelse nr. 114 af 28. januar 1997 med senere ændringer) er udlagt vildtreservater. Der kan i disse områder være gennemført en særskilt regulering af klappning.

Desuden skal beliggenheden vurderes i forhold til blandt andet fiskegydepladser og -opvækstområder, eventuelle vandringsruter for fisk eller marine pattedyr, fiskeriområder, herunder lystfiskeområder og havbrug.

Klapplassen må som hovedregel i øvrigt uden for en havns område ikke placeres nærmere end 200 m fra eksisterende kabler og kabelfelter, gasledninger, spildevandsledninger, farvandsafmærkninger m.v. Afstandskrav på mindre end 200 m skal aftales med de pågældende anlægsejere. Afmærkning skal aftales med Farvandsvæsenet.

Hertil kommer, at klapplassen ikke må placeres på et sted, hvor den er til gene for skibsfarten, eller hvor klapplassen må tage en rute, der vil være til gene for den øvrige skibsfart. Klappning bør således ikke foregå i eller nær afmærkede sejlrunder eller hvide fyrvinkler.

Kulturarvstyrelsen kan forlange, at der inden klappningen udføres marinarkæologiske undersøgelser vedrørende kulturhistoriske interesser, jf. museumsloven, lov nr. 473 af 7. juni 2001, som ændret ved § 4 i lov nr. 1213 af 27. december 2003.

Oplysninger fra fiskere, havnefogeder og andre lokalkendte folk om klapplassers egnetthed kan især være af betydning, hvis en ikke tidligere benyttet lokalitet foreslås anvendt som klapplass. Som eksempel kan nævnes oplysninger om eksistensen af gamle sandsugehuller. Det bør dog ved forespørgsel til Skov- og Naturstyrelsen sikres, at der ikke længere indvindes råstoffer, og at en eventuel klappning er i overensstemmelse med den påtænkte efterbehandling af tidligere indvindingsområder.

Amtet vil som regel være i besiddelse af en del oplysninger om en klapplass udseende, bundtype, dybde, dyre- og planteliv m.v. Hvis det af miljømæssige hensyn eller på grund af praktiske forhold skønnes hensigtsmæssigt at benytte en lokalitet, som ikke allerede er udlagt i regionplanen, skal den indarbejdes snarest muligt.

5.2. Den fysiske påvirkning

Uanset om havbundsmaterialet er forurennet eller ej, er der ved valg af klapplass forskellige faktorer at tage hensyn til. De følgende betragtninger er især gældende for nye klapplasser, men kan ligeledes tænkes anvendt til en gennemgang af eksisterende pladser.

Det bør som udgangspunkt tilstræbes, at havbundsmaterialet, der skal klappes, er af samme type som det, der forefindes på klapplassen. Det vil sige samme størrelsesorden med hensyn til indhold af organisk stof og kornstørrelsesfordeling. Selv om materialet er uforurennet, skal der også tages hensyn til valg af klappemåde, samt til om nærliggende steder benyttes til erhverv, badning eller lignende, da vandet bliver grumset i et kortere eller længere tidsrum, alt efter materialets art og mængde.

Ved klappning sker der en fysisk påvirkning af bundforholdene på klapplassen og ofte i umiddelbar nærhed heraf. Denne påvirkning er af begrænset varighed og har størst betydning for fastvoksede eller fastboende dyr og planter, medens de dyr, som normalt kan flytte sig, vil gøre dette ved klappningen. Efter at klappningen er hørt op, begynder retableringen af området, såvel som dets dyre- og planteliv.

Ved vurderingen af en klapplassens egnethed bør amtet derfor yderligere tage stilling til følgende spørgsmål:

1. I hvor høj grad svarer havbundsmaterialet til materialet på klapplassen?
2. I hvilken grad kan det forventes, at det klappede materiale transporteres bort fra klapplassen?
3. Kan der i forbindelse med klappningen og/eller efter klappningen opstå øget risiko for lave iltkoncentrationer ved bunden?

Et vigtigt element i forbindelse med valg af klapplassens er således et tilstrækkeligt kendskab til områdets hydrografi, specielt strømforholdene både i overfladen og ved bunden. Informationer om vanddybde, eventuel lagdeling, tidevandsbevægelser, vind- og bølgeforhold, samt mængden og arten af naturligt forekommende suspenderet materiale på klapplassen er ligeledes vigtige.

Ved klappning i områder med stærk tidevandspåvirkning eller anden strømpåvirkning vil der hurtigt ske en transport af materialet ud af klapplassen. Dette forhold bør indgå i overvejelserne ved behandling af ansøgninger om klaptilladelser.

5.3. Klappning

Som udgangspunkt kan sediment klassificeret som klasse B klappes på normal vis, f. eks. på eksisterende klapplasser. En nærmere vurdering kan dog betyde, at det skal overvejes, om der skal udpeges nye klapplasser i nærheden og/eller gives en klaptilladelse på særlige vilkår.

I tilfælde hvor mange stoffer er tæt på og/eller hvis enkelte eventuelt overstiger det øvre aktionsniveau, og der samtidig er tale om en stor nettotilførsel sammenlignet med bidrag fra andre kilder, kan det i visse tilfælde være behov for at stille særlige vilkår, med henblik på at forsøge at nedsætte eller undgå spredning af materialet og dermed indholdet af forurenende stoffer. Dette kan f. eks. ske ved klappning i et sedimentationsområde, i nedlagte havnebassiner, i undersøiske fordybninger, i gamle sandsugerhuller etc.

Klappning i et sedimentationsområde vil primært føre til en fysisk begrænsning af spredningen, idet materiale i sagens natur kun vanskeligt forlader disse områder. Der er karakteristika ved sedimentationsområder, som betyder, at let højorganisk materiale med større sikkerhed vil forblive på stedet. Dette materiale er oftest mest belastet, og det er svært at afvande og konsolidere på land.

I de sugehuller som efterlades eller tidligere blev efterladt ved råstofindvinding kan der opstå anaerobe (iltfri) forhold. Fra et miljøkemisk synspunkt er det den mest stabile måde at opbevare materiale forurennet med højt indhold af tungmetaller.

Andre eksempler på særlige vilkår kan være: Etablering af undersøiske bassiner, dæmninger eller volde, eventuelt ved nyttiggørelse af oprensings- og uddybnings-

materialer, afdækning (capping) af det belastede sediment med mere rent materiale, etablering af iltfri betingelser uden udveksling med omgivelserne m.v. Ved større undersøiske anlæg til klappning på særlige vilkår kan der være behov for en vis vedligeholdelse i en periode, indtil anlægget er stabiliseret.

Disse sidstnævnte vilkår kan også i visse tilfælde bringes i anvendelse ved bortskaffelse til havs af klasse C sediment. Det skal i sådanne tilfælde altid dokumenteres, at der opnås den mest optimale balance mellem økonomi og miljø.

Capping, der betyder overdækning, begrænser frigivelsen af organiske forbindelser til vandfasen pga. fysisk beskyttelse. Dette kræver imidlertid, at klapplassen er beliggende i et område, som er beskyttet mod vind og strøm, og at man anvender en kappe af en tykkelse, som sikrer, at hverken gravende dyr, stormvejr eller skibsskabte vandbevægelser (skruevand) kan skabe udsivning af det forurenende materiale.

6. Høring

Når amtsrådet har modtaget en ansøgning om tilladelse til klappning, bør den hurtigst muligt videresendes til de myndigheder, som skal høres i forbindelse med ansøgningens behandling: Fiskeridirektoratet som varetager de generelle fiskeriinteresser; Farvandsvæsenet og Søfartsstyrelsen som tager sig af spørgsmål omkring sejlladssikkerhed, samt kabelinteresser m.v.; Skov- og Naturstyrelsen som varetager interesser i forbindelse med råstofspørgsmål, desuden Kulturarvstyrelsen, der varetager beskyttelse af vrage og arkæologiske forhold. Amtsrådet er selv ansvarlig for de miljømæssige forhold.

Skov- og Naturstyrelsen har det overordnede ansvar vedrørende de forpligtelser, der følger af EF's fuglebeskyttelsesdirektiv, EF-habitatdirektivet og Ramsarkonventionen. Styrelsens udtalelser vedrørende spørgsmål om klappning i EF-fuglebeskyttelsesområderne, EF-habitatområderne og Ramsarområderne skal følges, jf. afsnit 6.1.

Selv om ansøgningen ikke indeholder alle oplysninger, som er nødvendige for at behandle sagen, bør amtsrådet udsende ansøgninger straks med oplysning om, at de manglende oplysninger bliver eftersendt, så snart de er modtaget. De hørte myndigheder har herved mulighed for at påbegynde deres sagsbehandling. I større sager kan fastsættelse af en tidsfrist være en fordel.

Det kan i særlige tilfælde være nødvendigt at give tilladelse på baggrund af en telefonisk høring. Dette kan for eksempel være nødvendigt, hvor en hurtig afgørelse er påkrævet for at kunne opretholde besejlingen af en havn eller et farvand. I sådanne tilfælde kan der ske klappning, uden at udløbet af klagefristen afventes. Det er en forudsætning, at der er tale om en pludselig opstået, ikke forudsigelig situation. Manglende kendskab til eller planlægning efter normale oprensingsbehov bør ikke føre til tilsidesættelse af den normale høringsprocedure. En sådan "kortslutning" af de almindelige regler finder med andre ord meget begrænset anvendelse.

I medfør af klapbekendtgørelsens § 6, stk. 2, kan amtsrådet aftale med Fiskeridirektoratet, Farvandsvæsenet og Skov- og Naturstyrelsen, at der for nærmere angivne mængder eller klapplasser ikke skal ske forudgående høring. Det bør af afgørelsen fremgå, om forudgående høring har fundet sted. Sådanne "forenklingsaftaler" er indgået af enkelte amter og på initiativ fra Amtsrådsforeningen.

På tilsvarende vis kan der med fordel indgås aftaler omkring mindre klappninger. Der findes ingen "bagatelgrænser" for helt små mængder af havbundsmateriale, men proceduren kan gøres enkel for bådebroer og lignende.

6.1. Klapping i beskyttede områder

Efter § 26, stk. 5 i havmiljøloven kan amtsrådet ikke meddele tilladelse til klappingen inden for et område, der er udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde efter EF-fuglebeskyttelsesdirektivet, EF-habitatdirektivet og Ramsarkonventionen eller et område med en vanddybde på under 6 m, medmindre miljøministeren har meddelt samtykke hertil. Denne beføjelse er delegeret til Skov- og Naturstyrelsen.

Amtet kan også ønske at udlægge klapplassen således, at materialet, der klappes her, kommer til at virke som naturligt kystfodrende på en erosionskyst.

Der er tale om en kystfodring, som reguleres efter gældende praksis, hvor Kystdirektoratet giver tilladelse til kystfodringen og Skov- og Naturstyrelsen giver nyttiggørelsestilladelse til anvendelse af de pågældende oprensings- eller uddybningsmaterialer.

Det materiale, der klappes på denne måde, er altid uforurenet sand, der vandrer langs kysten og "stoppes i denne vandring" af en sejltrende. Såfremt dette sand klappes på dybt vand, kommer det til "at mangle" i kystzonen på en erosionskyst. Dette problem er i flere tilfælde blevet løst ved, at amtet efter en nærmere miljømæssig vurdering har tilladt, at materialet blev klappet på lavt vand på den anden side af sejltrenden, hvorfra det har kunnet vandre videre.

Skov- og Naturstyrelsen har hidtil normalt samtykket til en sådan klapping, da materialerne herved er blevet nyttiggjort og da der herved vil være mindre behov for indvinding af bedre sandmaterialer til kystfodring.

Skov- og Naturstyrelsen har også i nogle tilfælde peget på, at uforurenet sand kunne klappes i et gammelt sugehul beliggende på lavt vand, idet der hermed ville blive opnået en ønskværdig efterbehandling af et tidligere indvindingsområde.

Det bemærkes afslutningsvis, at amtsrådets afgørelse efter § 26, stk. 5 kan påklages til Miljøklagenævnet og ikke til Miljøstyrelsen.

7. Meddelelse af klaptilladelse

7.1. Klaptilladelsens indhold

Amtsrådets tilladelse bør udover oplysninger om optagningssted, tilladt mængde, klapplassens placering, arten af havbundsmateriale m.v., indeholde de hørte myndigheders bemærkninger, amtsrådets miljømæssige afvejning af de indkomne bemærkninger og de vilkår, som gælder for tilladelsen. Det bør fremgå af afgørelsen, om der har været foretaget høring.

Er der tale om løbende oprensning af materiale, som ikke giver anledning til miljømæssige problemer, kan tilladelsen gives for en længere periode ad gangen, medens en tilladelse for 1 år eller mindre normalt er tilstrækkeligt for en uddybningstilladelse. En klaptilladelse kan højst gives for en periode på 5 år, jf. klapbekendtgørelsens § 8, stk. 1.

En tilladelse bør som minimum indeholde følgende oplysninger og vilkår, ligesom høringsparternes ønsker om supplerende vilkår med hjemmel i havmiljøloven eller anden lovgivning bør medtages i nødvendigt omfang:

1. Klapplassens placering, med angivelse på søkort eller andet målfast kort. Placeringen bør altid være angivet med geografiske koordinater, eventuelt suppleret med UTM-position med anført datum.
2. Angivelse af maksimal klappmængde.
3. Markering af klapplassen, med en beskrivelse af, hvordan denne markering skal udføres.

4. Eventuelle begrænsninger i brugen af klapplassen.
5. Eventuelle betingelser for optagning og transport af havbundsmaterialet (metode til håndtering, og/eller krav om hvilken påvirkning der kan accepteres).
6. Eventuelle betingelser for udførelsen af klappingen (metode til håndtering, og/eller krav om hvilken påvirkning der kan accepteres).
7. Eventuelle vilkår om overvågning på klapplassen.
8. Vilkår om underretning om klappingens påbegyndelse og afslutning samt mængde af klappet materiale angivet i m³ og tons, jf. klapbekendtgørelsens § 16.
9. Tidspunkt for udløbet af tilladelsen (angivet ved dato).
10. Dato for offentliggørelse.

Som orientering bør klapbekendtgørelsens § 9 citeres.

Hvis der er foretaget kemiske analyser af materialet, skal disse - eventuelt i oversigtsmæssig form - fremgå af tilladelsen.

I nogle tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at fastsætte vilkår om den metode og præcision, hvormed materialet dumpes, for eksempel hvis der er tale om klapping af forurenede fyld med efterfølgende overdækning med rent fyld (capping). Hvis amtsrådet ikke kan acceptere bestemte optagnings- eller klappingsformer, skal dette begrundes og optages som vilkår i tilladelsen.

En begrænsning i brugen af klapplassen kan f.eks. være, at visse tidsperioder er "spærrede". Sådanne "spærretider" kan være nødvendige ved klapping i nærheden af badestrande, fiskepladser, ynglepladser for fugle o.s.v. Spærretiden skal fremgå af et vilkår i tilladelsen.

Høringsparterne vil ofte ønske, at der knyttes forskellige betingelser til den praktiske udførelse af selve klappingen. Krav, der ofte stilles, er, at fartøjet, der udfører klappingen, har elektronisk positionsbestemmelsesudstyr (for eksempel GPS), at fyldet spredes jævnt på klapplassen, at der foretages opmålinger af klapplassen, efter at klappingen er tilendebragt, og endelig, at klapplassen markeres med orange farvede balloner (blåsere).

Farvandsvæsenet anmoder ofte om indberetning af dybdata for klapplassen og forbeholder sig ret til at kræve klapplassen søopmålt enten i forbindelse med rapportering af dybder mindre end den fastsatte mindste dybde eller når en større mængde er klappet. Omkostninger til søopmåling er Farvandsvæsenet uvedkommende. Disse betingelser bør optages uændret i klaptilladelsen.

7.2. Underretning

Bortset fra, at ansøgeren naturligvis skal have skriftlig underretning om den trufne afgørelse, skal også de hørte instanser samt klageberettigede myndigheder og organisationer have skriftlig underretning ved tilsendelse af kopi af afgørelsen. Miljøstyrelsen anbefaler, at underretning af andre klageberettigede med individuel, væsentlig interesse sker ved annoncering. Herudover skal Miljøstyrelsen have kopi af afgørelsen.

Farvandsvæsenet skal herudover have underretning om, hvornår en klapping påbegyndes og tidspunktet for dens afslutning. Amtsrådet kan fastsætte vilkår om direkte underretning, eller amtsrådet kan selv straks videregive den oplysning, det skal have efter klapbekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Hvis offentliggørelse ikke finder sted, og andet ikke anføres, regnes klagefristen efter det tidspunkt, hvor et brev til normal takst må antages at være nået frem.

I visse tilfælde, f.eks. hvis Kulturarvstyrelsen har stillet krav om marinarkæologisk rekonstrering, skal styrelsen underrettes om arbejdets påbegyndelse.

7.3. Annoncering og klagefrist

Annoncering af klaptilladelser bør ske i de blade, som amtsrådet plejer at anvende til meddelelser af beslutninger. Annoncering bør ske på den dato, hvor individuelle meddelelser kan påregnes at være nået frem til adressaten m.fl., og annoncering i mere end én avis bør ske på samme dato. Dato for klagefristens udløb skal fremgå af annoncen.

Klagefristen er 4 uger regnet fra den dag, hvor afgørelsen er meddelt den pågældende.

Er beslutningen offentlig bekendtgjort ved annoncering, regnes klagefristen fra annoncerings-tidspunktet.

Klagen indgives til amtsrådet.

Klageren og ansøgeren bør underrettes umiddelbart efter modtagelsen af klagen m.h.t. den forventede sagsbehandlingstid og grunden dertil. Kopi sendes til alle høringsberettigede.

7.4. Hvornår må man benytte en klaptilladelse

En klaptilladelse må først udnyttes, når klagefristen er udløbet. Hvis tilladelsen er påklaget, skal klagesagen endvidere være afgjort, før tilladelsen kan udnyttes. Er tilladelsen påklaget, kan klagemyndigheden dog bestemme, at tilladelsen må udnyttes, selv om der ikke er truffet afgørelse i klagesagen.

Når en tilladelse er givet, og klagefristen er udløbet, uden at der er klaget over afgørelsen, kan indehaveren gennemføre den tilladte klapping i overensstemmelse med de stillede vilkår.

7.5. Klager over klaptilladelser

Der stilles ikke noget krav til form eller indhold af en klage, men hvis den ikke er begrundet, bør amtsrådet i anerkendelsesskrivelsen gøre klageren opmærksom på, at der mangler en begrundelse. Amtsrådet kan samtidig meddele, at såfremt begrundelsen ikke er indsendt inden en angiven frist, vil sagen blive videresendt til Miljøstyrelsen/ Miljøklagenævnet med en indstilling om, at sagen afgøres på det foreliggende grundlag. Miljøstyrelsen/Miljøklagenævnet vil herefter vurdere, om klageren skal have yderligere frist.

8. Tilsyn og overvågning

Det fremgår af klapbekendtgørelsen § 11, at det amtsråd, som har meddelt tilladelse til klappingen, fører tilsyn med, at stillede vilkår overholdes og med, at klappingen i øvrigt udføres hensigtsmæssigt. Endvidere føres under og efter klappingen tilsyn med forholdene på klappladsen.

Det fremgår endvidere af klapbekendtgørelsens §8 stk. 5, at amtsrådet kan fastsætte supplerende vilkår om efterfølgende undersøgelser på klappladsen. Sådanne undersøgelser kan ske efter aftale mellem ansøger og amtsrådet.

Et overvågningsprogram for sedimentet bør afpasses efter de konkrete oplysninger, som er tilvejebragt i forbindelse med behandlingen af tilladelsen. Et program skal ikke omfatte alle områdets biologiske, fysiske eller kemiske forhold, men bør koncentreres omkring få udvalgte problemstillinger, til belysning af om eventuelle effekter går ud over, hvad der var forventet. Resultaterne vil kunne bruges til at tilrettelægge kommende klappingerne efter.

9. Tilbagekaldelse

Efter klapbekendtgørelsens § 9 kan en tilladelse til enhver tid ændres eller tilbagekaldes, når hensynet til beskyttelsen af havmiljøet, sejladsikkerhed eller gener

overfor tredjemand gør det påkrævet. Denne bestemmelse skal sikre, at der kan gribes ind overfor akut opståede skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved tilladelsens meddelelse. Som eksempel kan nævnes påvirkning af badestrande eller havbrug under uheldige og sjældent forekommende vind- og strømforhold. Bestemmelsen er tænkt som en "sikkerhedsventil" for amtsrådet. Den bør kun benyttes i ganske særlige tilfælde. Eksempelvis kan i enkelte tilfælde udnyttelsen af en tilladelse stilles i bero, indtil vind- og strømforhold har ændret sig.

Såfremt amtsrådet gennem sin høring får underretning om, at en klapning eventuelt vil kunne påvirke fiskeriinteresser, fredningsmæssige interesser (f.eks. yngle- eller fældeperioder for fugle) eller rekreative interesser, bør der indføres vilkår i tilladelsen om, at klapningen kan forlanges indstillet midlertidigt, eventuelt i nærmere angivne perioder af året, såfremt disse interesser bliver berørt. Hvis en tilladelse bliver tilbagekaldt efter § 9, bør der samtidig tages stilling til eventuel alternativ bortskaffelse.

10. Indberetning

Efter § 17 i klappbekendtgørelsen skal amtet én gang om året indsende oplysninger til Miljøstyrelsen om tilladelser og udførte klapninger i det foregående kalenderår. Dette skal blandt andet finde sted af hensyn til den nationale rapportering til de relevante havkonventioner. Oplysningerne skal være indsendt senest 1. marts, også selv om der ikke har været givet tilladelse til klapning eller har været udført klapninger i det foregående kalenderår. Indberetningerne skal ske på de af Miljøstyrelsen udarbejdede skemaer.

Desuden skal ansøgeren til amtet indberette klapningens påbegyndelse og afslutning samt mængde af klappet materiale, jf. klappbekendtgørelsens § 16.

Såfremt intet andet er anført i tilladelsen skal Farvandsvæsenet årligt underrettes om klappede mængder.

11. Kystnær nyttiggørelse af sediment som råstof

I forbindelse med behandlingen af en klappansøgning skal mulighederne for nyttiggørelse af havbundsmaterialer som råstof undersøges nærmere. Se havmiljølovens bilag 1, som beskriver hvilke forhold, der skal vurderes i forbindelse med behandling af en ansøgning om tilladelse til klappning, særligt bilagets punkt pkt. C 4:

” Mulighederne for nyttiggørelse eller den praktiske tilstedeværelse af alternative landbaserede behandlings-, bortskaffelses- eller tilintetgørelsesmuligheder eller mulighederne for at gøre stoffet mindre skadeligt med hensyn til klappning, idet såvel miljømæssige som økonomiske konsekvenser af alternativer til dumpning skal indgå i overvejelserne.”

Nyttiggørelsesbegrebet findes i juridisk forstand i råstofloven og afgiftsloven.

Nyttiggørelse af havbundsmaterialer er ud fra en miljømæssig og ressourceøkonomisk betragtning ønskværdig. Havbundsmaterialer, der stammer fra oprensings- og uddybningsarbejder (klappmaterialer), og som nyttiggøres som råstoffer, er således fritaget for råstofafgift, jf. lov om afgift af affald og råstoffer, § 6, nr. 1.

Reguleringen af håndteringen af havbundsmaterialer på landjorden afhænger af formålet med håndteringen. Hvis det primære formål med aktiviteten på landjorden er at skille sig af med materialet (skaffe plads til affaldet), vil der være tale om *bortskaffelse* - deponering. Hvis materialet derimod – på baggrund af en konkret tilladelse eller generelle regler om forureningsgraden – effektivt erstatter anvendelse af primære råstoffer, vil der være tale om nyttiggørelse.

Der er således tale om nyttiggørelse, når materialer, som er optaget med andet formål for øje end råstofindvinding og som ellers skulle være bortskaffet, anvendes (nyttiggøres) til formål, hvor de erstatter naturlige råstoffer, som ellers skulle været indvundet for at gennemføre den pågældende opgave.

Tilladelse til nyttiggørelse af oprensings- og uddybningsmaterialer skal søges i Skov- og Naturstyrelsen jf. bekendtgørelse nr. 1167 af 16. december 1996 om ansøgning om efterforskning og indvinding af råstoffer fra havbunden. I henhold til bekendtgørelse nr. 126 af 4. marts 1999 om miljømæssig vurdering af råstofindvinding på havbunden (VVM) er ansøgninger om nyttiggørelse ikke omfattet af VVM-pligt.

Det følgende handler dog kun om nyttiggørelse af havbundsmaterialer kystnært på søterritoriet – og hverken nyttiggørelse eller bortskaffelse af materialerne på landjorden.

Ved administrationen af klapsagerne kan belysning af nyttiggørelsesmulighederne ske blandt andet ved et samarbejde mellem amtet og Skov- og Naturstyrelsen, som skal give tilladelse til nyttiggørelse. Skov- og Naturstyrelsen kan give oplysning om beliggenheden af gamle sandsugehuller, kvalitet af råstoffer i kommende udlagte indvindingsområder m.v.

Også andre myndigheder kan inddrages i arbejdet. Eksempelvis kan Kystdirektoratet give oplysning om kystfodringsprojekter, hvor nyttiggørelse af havbundsmaterialer vil være en mulighed.

Hvis der foreligger en konkret mulighed for nyttiggørelse af havbundsmaterialer til råstofmæssige formål eller til kystfodring, og hvis denne efter en konkret vurdering og afvejning, hvori også indgår de økonomiske konsekvenser for ansøgeren, er den bedste løsning, kan amtet beslutte, at havbundsmaterialet skal anvendes på denne måde.

11.1. Kystbeskyttelse

Uforurenet sediment kan i visse tilfælde tænkes anvendt til kystbeskyttelsesformål, for eksempel kystfodring. Dette kræver, i henhold til lov nr. 188 af 5. marts 1988, jf. lovbekendtgørelse 243 af 5. april 1994 om kystbeskyttelse eller i medfør af statens højhedsret over søterritoriet, tilladelse fra Kystdirektoratet.

Kystdirektoratet hører altid amtet og kommunen i kystbeskyttelsessager, herunder ansøgninger om kystfodring. Amtet vil således altid være bekendt med, hvilke projekter, der er ansøgt om tilladelse til og har i sit høringssvar mulighed for at gøre opmærksom på, at der eventuelt måtte være en konkret mulighed for at anvende uforurenet sediment fra en given oprensning i forbindelse med kystfodringsprojekter. I det omfang der findes oplysninger om materialets kornstørrelsesfordeling, bør disse fremsendes med høringssvaret til Kystdirektoratet således, at oplysningerne kan indgå i Kystdirektoratets vurdering af, om materialet er egnet til kystfodring. Er materialet egnet til kystfodring, bør amtsrådet meddele ansøgeren, at havbundsmaterialet kan nyttiggøres til kystfodring. Selve tilladelsen til kystfodringen og nyttiggørelsen skal dog gives af Kystdirektoratet. Der skal ikke betales råstofafgift af sådant materiale.

Anvendelse af materiale til kystfodring kan principielt opdeles i en simpel forbitransport (sand by-pass) ved havneanlæg og en egentlig vedligeholdelse eller opbygning af strand og strandplan.

11.1.1. Forbitransport

Ved de fleste danske kyster foregår der en transport af sand (materialevandring), både på langs af selve stranden og i bølgebrydningszonen. Mange af vore havne er anlagt ved sådanne kyster, og det medfører en forstyrrelse af ligevægten i den normale sandtransport.

Transporten på langs af kysten opfanges normalt på havnens opstrømsside, og sandet aflejres i en "luvsidetilsanding". Herved bliver der en utilstrækkelig sandtilførsel nedstrøms havnen, og der opstår en læsideerosion. Den fortsatte luvsidetilsanding vil føre til, at der opstår en ligevægtssituation, således at transporten på langs af kysten igen vil kunne føre sandet forbi havnen. Dette giver normalt anledning til tilsanding i havnens tilsejlingsområde, og såfremt der er en gravet sejlrende ind til havnen, vil sandet først og fremmest aflejres i denne rende.

Efter hidtidig praksis er oprensingsmaterialer fra disse sejlrender og tilsejlingsområder ofte klappet på dybere vand. Dette er u hensigtsmæssigt, idet materialerne kommer fra kystzonen, og om muligt skal de forblive dér. Derfor ville det rigtige være at føre oprensingsmaterialerne ind til erosionsområderne på havnens læside, enten ved udpumpning på strandbredden eller ved udlægning på lav vanddybde.

Ved denne form for kystfodring er der ingen krav til materialekvalitet, men der bør kunne anvendes materialer, som der ville være givet en almindelig klaptilladelse til (det vil sige uforurenede sediment). Miljøstyrelsen anbefaler, at amtet tager kontakt med ansøgeren og Kystdirektoratet, hvis sedimentet ser ud til at kunne anvendes til kystfodringsformål.

11.1.2. Strandvedligeholdelse

Materialer, der benyttes til vedligeholdelse eller opbygning af strandplanet, bør som hovedregel være mellem- til grovkornet sand. Ler bør ikke forekomme, hvorimod indhold af organiske urenheder og skaller er uden betydning for vedligeholdelsesformålet.

Finere sandmaterialer kan anvendes i forbindelse med opbygning eller retablering af klitpartier. Man skal dog være opmærksom på risikoen for fygning.